

Sygn. akt III U 675/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 listopada 2013r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Danuta Poniatowska
Protokolant:	sekr. sądowy Marta Majewska-Wronowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 listopada 2013r. w Suwałkach

sprawy (...) **Spółki z o.o. w S. oraz K. A., A. D., M. F., K. G., K. J., A. J., E. L., A. M., S. S., P. S., Z. S., J. S., M. S., M. T., C. W. i E. W.**

przy udziale zainteresowanego M. R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o ustalenie

w związku z odwołaniem (...) Spółki z o.o. w S. oraz K. A., A. D., M. F., K. G., K. J., A. J., E. L., A. M., S. S., P. S., Z. S., J. S., M. S., M. T., C. W. i E. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 5 sierpnia 2013 r. znak: (...)

oddala wszystkie odwołania.

Sygn. akt III U 675/13

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 05.08.2013r. od nr (...) do (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. powołując się na art. 83 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 18 ust. 1, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2009r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.), art. 8 ustawy z dnia 04.03.1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 1996r., Nr 70, poz. 335 ze zm.), art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26.07.1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2010r. nr 51, poz. 307 ze zm.) oraz art. 81 ust 5 i 6 ustawy z dnia 27.08.2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2008r. Nr 164, poz. 1027 ze zm.) stwierdził podstawy wymiaru składek zgłoszonych do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego pracowników płatnika składek (...) sp. z o.o. w S.: **K. A.** za grudzień 2010r. (decyzja (...)); **A. D.** za grudzień 2010r., kwiecień 2011r., grudzień 2011r., marzec 2012r., grudzień 2012r. i luty 2013r. (decyzja nr (...)); **M. F.** za grudzień 2010r., kwiecień 2011r., grudzień 2011r., marzec 2012r., grudzień 2012r. i luty 2013r. (decyzja nr (...)); **K. G.** za grudzień 2010r., kwiecień 2011r., grudzień 2011r., marzec 2012r., grudzień 2012r. i luty 2013r. (decyzja nr (...)); **K. J.** za grudzień 2012r., kwiecień 2011r., grudzień 2011r., marzec 2012r., grudzień 2012r. i luty 2013r. (decyzja nr (...));

A. J. za grudzień 2010r., kwiecień 2011r., grudzień 2011r., marzec 2012r., grudzień 2012r. i luty 2013r. (decyzja numer (...)); **E. L.** za grudzień 2010r., kwiecień 2011r. (decyzja nr (...)); **A. M.** za grudzień 2010r., kwiecień 2011r., grudzień 2011r., marzec 2012r., grudzień 2012r. i luty 2013r. (decyzja nr (...)); **S. S.** za grudzień 2010r., marzec 2012r., grudzień 2012r. i luty 2013r. (decyzja nr (...)); **P. S.** za grudzień 2010r., kwiecień 2011r. grudzień 2011r., marzec 2012r., grudzień 2012r. i luty 2013r. (decyzja nr (...)); **Z. S.** za grudzień 2010r., kwiecień 2011r., grudzień 2011r., marzec 2012r., grudzień 2012r. i luty 2013r. (decyzja nr (...)); **J. S.** za grudzień 2010r., kwiecień 2011r., grudzień 2011r., marzec 2012r., grudzień 2012r. i luty 2013r. (decyzja nr (...)); **M. S.** za grudzień 2010r., kwiecień 2011r., grudzień 2011r., marzec 2012r., grudzień 2012r. i luty 2013r. (decyzja nr (...)); **M. T.** za grudzień 2010r., kwiecień 2011r., grudzień 2011r., marzec 2012r., grudzień 2012r. i luty 2013r. (decyzja (...)); **C. W.** za marzec 2012r., grudzień 2012r. i luty 2013r. (decyzja nr (...)); **E. W.** za grudzień 2010r., kwiecień 2011r., grudzień 2011r., marzec 2012r., grudzień 2012r. i luty 2013r (decyzja nr (...)) i **M. R.** za grudzień 2010r., kwiecień 2011r., grudzień 2011r., marzec 2012r., grudzień 2012r. i luty 2013r. Powyższe decyzje stanowiły efekt kontroli przeprowadzonej przez ZUS u płatnika składek – (...) Sp. z o.o. w S., która swoim zakresem obejmowała m.in. prawidłowość i rzetelność obliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek, do których pobierania zobowiązany był organ rentowy oraz zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego za okres od marca 2010r. do marca 2013r. W toku kontroli ustalono, iż płatnik składek w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne nie uwzględnił przychodu osiągniętego przez pracowników finansowanego ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Wypłata z tego Funduszu nie została poprzedzona wcześniejszą analizą sytuacji materialnej i bytowej pracowników, a wypłacone kwoty były w jednakowych kwotach.

Odwołania od tych decyzji w imieniu (...) Spółki z o.o. w S., K. A., A. D., M. F., K. G., K. J., A. J., E. L., A. M., S. S., P. S., Z. S., J. S., M. S., M. T., C. W. i E. W. złożył fachowy pełnomocnik, domagając się ich „uchylenia” i umorzenia postępowania oraz zasądzenia kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Argumentował, iż podział środków z ZFŚS w spółce (...) został dokonany zgodnie z przepisami prawa, ze wskazaniem na art. 8 ustawy z dnia 04.03.1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Podział środków z Funduszu spółki (...) następował na podstawie zapisów regulaminu, którego zapisy były identyczne z tymi, jakie wynikały z regulaminu obowiązującego w Spółdzielni (...). Środki z ZFŚS pracodawca rozdysponowywał w porozumieniu z załogą i w oparciu o jej sugestie. Informacje o trudnej sytuacji pracownicy przekazali jednej zaufanej osobie - K. G.. Pracodawca znał zatem sytuację pracowników i na podstawie jej analizy przyznawał środki z ZFŚS.

W odpowiedziach na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie i zasądzenia kosztów postępowania według norm przepisanych. Podtrzymał podstawy skarżonych decyzji.

Postanowieniami z dnia 03.10.2013r. wszystkie odwołania połączono do wspólnego rozpoznania z uwagi na ich tożsamość faktyczną i prawną. W tym samym dniu wydano również postanowienie o wezwaniu do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego M. R., który nie zajął stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniach 17-29.04.2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. Wydział (...)przeprowadził kontrolę płatnika składek (...) Sp. z o.o. w S. w zakresie m.in. prawidłowości i rzetelności obliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek, do których pobierania zobowiązany jest ZUS oraz zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego. Kontrolą objęto okres od marca 2010r. do marca 2013r. Organ rentowy zakwestionował warunki wypłaty następujących świadczeń: w grudniu 2010r. kwot po 203 zł tytułem paczek żywnościowych, w kwietniu 2011r. kwot po 300 zł tytułem wypłaty z funduszu socjalnego (święta Wielkanocne); w grudniu 2011r. kwot po 80 zł tytułem wypłat z funduszu socjalnego (święta Bożego Narodzenia); w marcu 2012r. kwot po 380zł tytułem wypłat z funduszu socjalnego (święta Wielkanocne); w grudniu 2012r. talonów świątecznych w wysokości po 61zł i w lutym 2013r. talonów świątecznych w wysokości po 280zł.

Zarządzeniem wiceprezesa zarządu (...) Spółki z o.o. z dnia 04.03.2010r. ustalono, iż podział środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych Spółki (...) będzie identyczny z zapisami regulaminu Zakładowego Funduszu

Świadczeń Socjalnych (...) w S.. Pracownicy Spółki (...) sp. z o.o. mogli korzystać z takich samych uprawnień przy podziale środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, jak pracownicy Spółdzielni (...). Z zapisów regulaminu w rozdziale regulującym „zasady i warunki przyznawania świadczeń socjalnych” wynikało, iż przyznawanie i wysokość dofinansowania z Funduszu uzależniona była od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej. Podstawę przyznania pomocy socjalnej z Funduszu stanowił wniosek osoby uprawnionej, poparty jej oświadczeniem o sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej rodziny (pkt 3 i 5).

Sposób przyznawania świadczeń socjalnych z ZFŚS w spółce (...) nie opierał się na zapisach regulaminu, gdyż zupełnie pomijał konieczność składania przez osoby uprawnione stosowanych oświadczeń. Pomimo jednoznacznych zapisów w regulaminie ZFŚS Spółdzielni (...), który obowiązywał również pracowników Spółki (...), podział środków z ZFŚS odbywał się na podstawie indywidualnych lub grupowych zgłoszeń kierowanych przez pracowników do jednego z odwołujących – K. G.. Był on osobą obdarzoną przez pracowników zaufaniem i tym samym wydelegowany do prowadzenia rozmów i przekazywania wniosków pracownikom zarządowi Spółki. Pracownicy nie wyrażali chęci składania wymaganych oświadczeń a pracodawca nie podejmował prób ich wyegzekwowania. Ocena sytuacji materialnej pracowników, rzekomo każdorazowo stosowana przez pracodawcę, opierała się na spostrzeżeniach i utrzymywaniu bliskich kontaktów z każdym z pracowników (zeznania K. G. 10:20-27-40 i B. D. 29:30-40:38). K. G. utrzymywał, iż z uwagi na wieloletnią pracę oraz fakt, iż Spółka zatrudniała niewielką liczbę osób, a zatem wszyscy pracownicy się znali i każdy mniej więcej wiedział na jakiej stopie życiowej żyje inny pracownik. Pracownicy zgłaszali, iż są w trudnej sytuacji życiowej i przykładowo K. G. wskazał na odwołującego K. J., który, z tego co wiedział, był osobą samotną, gdyż zmarła jego żona oraz brat, czy M. F., który miał żonę oraz dzieci i był schorowany. Ponadto pracownicy nie chcieli składać wymaganych oświadczeń o sytuacji majątkowej i osobistej, gdyż spowodowałyby to rozdzwięk i mogłoby doprowadzić do kłopotliwych dla pracodawcy sytuacji przy dokowaniu podziału środków z Funduszu, zwłaszcza, że wysokość przyznawanych środków nie była wielka.

Sąd zważył, co następuje :

W przedmiotowej sprawie rozstrzygnięcia wymagało czy Spółka (...) przyznając pracownikom w jednakowej wysokości świadczenia pieniężne z okazji świąt z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, nie naruszyła przepisów ustawy z dnia 04.03.1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t.j. Dz.U. z 1996r. Nr 70. poz. 335 ze zm.) i rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18.12.1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106 ze zm.), w szczególności § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia, w którym wskazano, że podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin, a także emerytów i rencistów. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatami są zwłaszcza rodziny o najniższych dochodach.

Ustawa z dnia 04.03.1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych określa zasady tworzenia przez pracodawców zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i zasady gospodarowania środkami tego Funduszu, przeznaczonego na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu, na dofinansowanie zakładowych obiektów socjalnych oraz na tworzenie zakładowych żłobków, klubów dziecięcych, przedszkoli oraz innych form wychowania przedszkolnego. Według art. 2 pkt 1 ustawy, działalność socjalna stanowią usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Stosownie natomiast do art. 2 ust. 6 ustawy, osobami uprawnionymi do korzystania z Funduszu są pracownicy i ich rodziny, emeryci i renciści - byli pracownicy i ich rodziny oraz inne osoby, którym pracodawca przyznał, w regulaminie, o którym mowa w art. 8 ust. 2, prawo korzystania ze świadczeń socjalnych finansowanych z Funduszu. Pracodawca w regulaminie uzgodnionym

z zakładowymi organizacjami związkowymi - ustala między innymi warunki korzystania przez osoby uprawnione z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu. Treść art. 8 ust. 1 ustawy uzasadnia przy tym tezę, że pracodawca nie może ustalić tych warunków według wybranych przez siebie kryteriów, z pominięciem naczelnej zasady wyrażonej w tym przepisie, tej mianowicie, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu zostało uzależnione wyłącznie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Jak z przedstawionej regulacji wynika, ustawa o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie upoważnia do tworzenia takich zasad podziału funduszu socjalnego, które pozostawałyby w sprzeczności z jej art. 8 ust. 1, ten zaś przepis wyraźnie powiązał zasady korzystania z ulgowych usług i świadczeń z sytuacją życiową, rodzinną i materialną osób uprawnionych. Jest to tzw. kryterium socjalne, którego przyjęcie przez ustawodawcę prowadzi do wniosku, że jest wykluczone przyznawanie ulgowych usług i świadczeń z Funduszu ogółowi zatrudnionych w tej samej wysokości, według zasady "każdemu po równo". Doświadczenie życiowe pokazuje zarazem, że jest mało prawdopodobne, by dwie osoby uprawnione pozostawały w jednakowej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej, a tylko taka (lub bardzo zbliżona) pozwalałaby na przyznanie świadczeń w tej samej wysokości. Tym bardziej więc możliwość taką należy wykluczyć, gdy uprawnionymi jest kilka, kilkanaście czy kilkadziesiąt osób (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 20.08.2001r. sygn. I PKN 579/00, LEX 78999). Zatem całość regulacji zawartej w art. 8 ustawy uprawnia do konkluzji, że pracodawca nie może wydatkować środków Funduszu niezgodnie z treścią regulaminu zakładowej działalności socjalnej, natomiast postanowienia regulaminu nie mogą być sprzeczne z zasadą przyznawania świadczeń według kryterium socjalnego.

Treść regulaminu ZFŚS obowiązującego u płatnika składek – spółki (...), nie budziła zastrzeżeń, ani wątpliwości. Na marginesie należało również wskazać, iż zgodnie z art. 9 § 1 KP przez prawo pracy rozumie się przepisy Kodeksu pracy oraz innych ustaw i aktów wykonawczych określające prawa i obowiązki pracowników i pracodawców, a także - oprócz postanowień układów zbiorowych pracy i innych opartych na ustawie porozumień zbiorowych - postanowienia regulaminów i statutów określające prawa i obowiązki stron stosunku pracy. Wprawdzie według art. 87 Konstytucji postanowienia zawarte w regulaminach nie stanowią źródła powszechnie obowiązującego prawa w Rzeczypospolitej Polskiej, to jednak obowiązują w określonych w nich zakładach pracy i z mocy art. 9 § 1 KP regulują prawa i obowiązki stron, tak jak normy prawne o randze ustawowej. Dlatego też, oprócz przepisów regulujących kwestie związane z zakładowymi funduszami świadczeń socjalnych należało mieć również na względzie charakter regulaminu gospodarowania funduszem socjalnym obowiązującego w Spółce (...) w spornym okresie i traktować go jako pozaustawowe - lecz obowiązujące - prawo pracy.

Wspomniany regulamin zawierał ogólne zasady przyznawania ulgowych świadczeń. Przyznawanie świadczeń oraz wysokość dopłaty z Funduszu uzależnione było od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej. Natomiast podstawą pomocy socjalnej finansowanej z Funduszu stanowił wniosek osoby uprawnionej, poparty jej oświadczeniem o wysokości dochodu, przypadającego na osobę w rodzinie.

Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, iż przedmiotowe świadczenia wypłacane z okazji świąt, mogły być przyznawane przez Spółkę (...) osobom uprawnionym (odwołującym i zainteresowanemu) po złożeniu przez nich wniosków, a następnie przeanalizowaniu ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, czyli po uwzględnieniu tzw. kryterium socjalnego. Analiza okoliczności sprawy wskazuje, iż te warunki nie były spełnione. Wszyscy odwołujący i zainteresowani otrzymali świadczenia w jednakowej wysokości (bezsporne), co jednoznacznie podważa realizację kryterium socjalnego. Ponadto brak było ich wniosków o przyznanie pomocy socjalnej. Aby wypłacone kwoty spełniły walor świadczenia podlegającego wyłączeniu z oskładkowania winny spełniać kryteria określone w art. 8 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, w sprawie niniejszej tak jednak nie było.

Nie ma również podstaw, aby przyjąć, że można stosować kryterium socjalne w sposób dorozumiany. Za chybione należy uznać stanowisko odwołujących, iż podział środków z Funduszu został dokonany przy zastosowaniu kryterium socjalnego – materialnego. Argumenty przez nich przedstawiane były nie do zaakceptowania. Trudno bowiem uznać za zgodne z zapisami regulaminu zgłaszanie ustnie przez załogę jednemu pracownikowi – K. G.. wniosku o wypłatę pomocy socjalnej w związku ze świątami. Pomijając, iż nie ma żadnych dowodów na okoliczność zgłaszania takich wniosków (indywidualnych czy grupowych) to wytypowanie jednej osoby, która miała być kimś w rodzaju

powiernika jeżeli chodzi o zgłaszanie wniosków o pomoc z ZFŚS pozostaje w sprzeczności z wcześniej przedstawionymi zasadami. Trudno również oceniać sposób, w jaki pracodawca rzekomo recenzował sytuację materialną pracowników. Kryterium, które jakoby opierało się na jego i K. G. spostrzeżeniach, fakcie wieloletniej współpracy z niektórymi pracownikami i posiadanej wiedzy na temat sytuacji rodzinnej, w żadnym wypadku nie dawało jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, iż dokonana w ten sposób klasyfikacja pracowników pod względem socjalnym była prawidłowa, zgodna z przepisami. trudno również przyjąć, iż w wyniku tej „oceny” ustało, z wszyscy pracownicy są w identycznej sytuacji materialnej i dlatego otrzymywali świadczenia w identycznych kwotach. Tłumaczenia odwołujących były nielogiczne a próba wykazania, iż kryterium socjalne zostało zastosowane – indolentna.

Konkludując, sporne świadczenia zostały wypłacone wprawdzie z funduszu socjalnych, lecz nie na warunkach wynikających z regulaminu, a więc nie mogą one zostać uznane za świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18.12.1999r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Przedmiotowe świadczenia należało zatem zaklasyfikować jako świadczenia dodatkowe pracodawcy, nie zaś świadczenie z funduszu świadczeń socjalnych, ze wszystkimi tego konsekwencjami prawnymi tak wobec pracowników, jak wobec płatnika składek i jednocześnie pracodawcy, który co prawda administruje funduszem, jednak nie może tego czynić z pominięciem ustawy i przez swoje działania uszczuplać funduszu socjalnego przeznaczonego dla załogi. Skoro wypłata świadczeń nie miała charakteru socjalnego, gdyż nie była powiązana z kryterium socjalnym, należało uznać je za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26.07.1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne.

W związku z powyższym decyzje ZUS należało uznać za prawidłowe i na podstawie art. 477¹⁴ §1 kpc orzec jak w sentencji.

mt